

A magyar származásra utaló jelzések használatának védjegyjogi kérdései

1. Napjainkban egyre nagyobb értéknek számít a piaci versenyben a jó minőségű hazai termék, ami a fogyasztók körében növekvő tudatosságban is megmutatkozik. Nem meglepő ezért, hogy a piaci szereplők gyakran tüntetik fel árujelzőik részeként vagy a mellett a magyar származásra utaló jelzéseket. A Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala (a továbbiakban: SZTNH) a védjegybejelentések tekintetében is észleli az ehhez kapcsolódó fokozódó érdeklődést, ezért útmutatás céljából összefoglalja a témakör védjegyjogi szempontból releváns vetületeit.

Védjegytipusok:

2. Előjáróban fontos kiemelni, hogy a **védjegy alapvetően nem rendelkezik tanúsító jelleggel**, azaz nem arra szolgál, hogy a fogyasztó irányában valamiféle garanciát nyújtson az érintett áru (szolgáltatás) állandó jó minőségére vagy valamilyen egyéb jellemzőjének meglétére. Mindazonáltal idővel, a fogyasztókban pozitív értékítélet is kialakulhat a védjeggyel ellátott árukhoz vagy szolgáltatásokhoz kapcsolódóan, ami a megjelölés használatának köszönhetően közvetve a védjegyekre is kisugárzik. Ennyiben a védjegy a fogyasztói bizalom hordozójává is válhat.
3. A **tanúsító védjegy** ezzel szemben kifejezetten azt a célt szolgálja, hogy bizonyos áruk, szolgáltatások minőségét vagy egyéb jellemzőjét tanúsítsa. A tanúsítás független jellegének biztosítása érdekében a tanúsító védjegy jogosultjának és használójának a személye szükségképpen elválik egymástól. Míg a védjegyet annak jogosultja vagy olyan személy használhatja, akinek a jogosult erre engedélyt ad, a tanúsító védjegyet a jogosult maga nem használhatja, engedélyezi azonban annak használatát a kapcsolódó szabályzatban előírt követelményeknek megfelelő árukkal vagy szolgáltatásokkal kapcsolatban más – tőle független – piaci szereplők számára. Ezáltal a tanúsító védjegy egy rendszert alkot és a használatra jogosultak nagyobb csoportja alakulhat ki, akik a minőségi kritériumoknak való megfeleléssel különböztetik meg saját áruikat és szolgáltatásaikat a többi versenytársétól. A tanúsító védjegyen kívül a gazdasági szereplők jellemzően saját árujelzővel, ideális esetben védjeggyel is rendelkeznek, amely mindenki más, így a tanúsító védjegy használatára jogosult „csoporttársak” áruitól, illetve szolgáltatásaitól is biztosítja a kellő elhatárolást.

A hazai származásra utaló jelzésekkel kapcsolatban felmerülő kizáró okok:

4. Az előbbieken említett árujelző funkció betöltése céljából a védjegyként lajstromoztatni kívánt megjelölésekkel kapcsolatban alapvető követelmény, hogy legyen **megkülönböztető képességük**. A védjegyek és a földrajzi árujelzők oltalmáról szóló 1997. évi XI. törvény (a továbbiakban: Vt.) vonatkozó szabályai közül a 2. § (2) bekezdésének a) pontját érdemes külön kiemelni, amely kifejezetten kimondja, hogy ki van zárva a védjegyoltalomból a megjelölés, amely kizárólag olyan jelekből áll, amelyeket az áru vagy szolgáltatás fajtája, minősége, mennyisége, rendeltetése, értéke, földrajzi származása, előállítási vagy teljesítési ideje, illetve egyéb jellemzője feltüntetésére használhatnak vagy pedig amelyeket az általános nyelvhasználatban, illetve az üzleti kapcsolatokban állandóan és szokásosan

alkalmaznak. Ebből következően a kizárólag leíró elemeket tartalmazó – például a kizárólag az áru származását vagy valamely minőségi jellemzőjét feltüntető – megjelölésre oltalom, vagyis kizárólagos használati jog nem szerezhető.

5. A Vt. e szabály másik aspektusát jeleníti meg a védjegyoltalom korlátai cím alatt. A 15. § (1) bekezdésének b) pontja szerint a védjegyoltalom alapján **a védjegyjogosult nem tilthat el mást attól, hogy gazdasági tevékenysége körében – az üzleti tisztesség követelményeivel összhangban – használja az áru** vagy szolgáltatás fajtájára, **minőségére**, mennyiségére, rendeltetésére, értékére, **földrajzi eredetére**, előállítási, illetve teljesítési idejére vagy egyéb jellemzőjére **vonatkozó jelzést**. A Vt. 15. §-a (1) bekezdésének b) pontjában **felsorolt jelzéseket a gazdasági élet bármely szereplője – így jogi személy is – szabadon használhatja**. Az említett szabály létjogosultságát az a közérdek indokolja, **hogy a piacon jelen lévő termelők, gyártók, forgalmazók a fogyasztókat szabadon tájékoztathassák áruik alapvető jellemzőiről**.
6. Önmagában tehát a kizárólag a hazai származásra, illetve minőségre utaló leíró jelzésekre (például „magyar kenyér” vagy „kiváló hazai zöldség”) nem szerezhető védjegyoltalom. Ha azonban egy megkülönböztető képességgel rendelkező fantáziaszóval vagy ábrával kombinálja a bejelentő az említett kifejezéseket, az összetett megjelölés akár oltalomképesé is válhat. Ilyen esetekben azonban gyakran felmerült egy másik lajstromozást gátló ok. A Vt. 3. §-a (1) bekezdésének b) pontja szerint nem részesülhet védjegyoltalomban a megjelölés, ha az áru, illetve a szolgáltatás fajtája, minősége, földrajzi származása vagy egyéb tulajdonsága tekintetében **alkalmas a fogyasztók megtévesztésére**. Megtévesztésre alkalmas a megjelölés akkor, ha olyan információt vagy utalást tartalmaz, amely – a megjelölésnek, illetve a megjelölés bármely elemének és az árujegyzéknek, esetleg a bejelentő személyének/állampolgárságának/székhelyének, illetve a védjegy típusának összevetése alapján – nem felel meg a valóságnak, és ezáltal **a fogyasztókat a védjeggyel ellátott áru származása vagy egyéb tulajdonsága tekintetében téves következtetésre vezetheti, tévedésbe ejtheti**.
7. A fogyasztók megtévesztésére való alkalmasság védjegyjogi szempontból kizárólag a védjegyben szereplő megjelölésből és az árujegyzékből kiindulva vizsgálható. Az SZTNH-nak nem tartozik a hatáskörébe, hogy ellenőrizze a már lajstromozott védjegyeknek a piaci megjelenés során történő tényleges használatát. Hangsúlyozni kell továbbá, hogy a fogyasztók megtévesztése általában az olyan védjegyekkel kapcsolatban merülhet fel, amelyeknél vagy a **megjelölés vagy az árujegyzék a termék valamilyen speciális származására, fajtájára vagy minőségére utal**, illetve ahol a megjelöléshez valamilyen pozitív fogyasztói előítélet, várakozás kapcsolódik, amit a védjeggyel ellátott termék vagy a szolgáltatás nem igazol. Különböző felmérések tanúsága szerint a hazai származás – különösen bizonyos áruk (például élelmiszerek) tekintetében – többletértéket képvisel a fogyasztók szemében. Ezért az SZTNH gyakorlata szerint amennyiben a megjelölés, amelyre védjegyoltalmat kérnek, bármilyen módon magyar eredetre utal (ilyen értelmű kifejezést vagy nemzeti színeket, állami felségjelet tartalmaz), az SZTNH felhívja a bejelentőt, hogy az **árujegyzéket szűkítse** a Magyarországról származó termékekre.

8. Különleges esetként jelent, amikor a bejelentett megjelölés **földrajzi árujelzőt** (földrajzi jelzést vagy eredetmegjelölést) tartalmaz. Földrajzi árujelzőként kizárólagos oltalomban részesülhet a termék földrajzi származásának feltüntetésére használt jelzés, amennyiben azt az adott helyről származó olyan termék megjelölésére használják, amelynek különleges minősége, hírneve vagy egyéb jellemzője lényegileg ennek a földrajzi származásnak tulajdonítható. A földrajzi árujelző kizárólagos oltalma együttesen illeti meg mindazokat, akik az adott földrajzi területen bizonyos feltételeknek megfelelően termelnek, dolgoznak fel vagy állítanak elő termékeket. Ha a bejelentett megjelölés földrajzi árujelzőt tartalmaz, az SZTNH a Vt. 3. §-ának (4) bekezdése alapján eljárva akkor ad arra védjegyohtalmat, ha a bejelentő az **árujegyzéket** az adott áruosztályban **megfelelően szűkíti** (például „Tokaj” eredetmegjelölést tartalmazó védjegybejelentés árujegyzékét a 33. osztályban „Tokaj eredetmegjelölés területéről származó borok” árukra).
9. Fontos külön kitérni a nemzeti színek, valamint az állami felségjelek használatának kérdéskörére, mivel ezek is egyre gyakrabban bukkannak fel a védjegybejelentésekben szereplő megjelölések elemeként. A Vt. 3. §-a (2) bekezdésének a) pontjából következik, hogy az **állami felségjelet**, tipikusan a magyar címert vagy zászlót, illetve ezek címertani utánezatát **tartalmazó megjelölés** kizárólag az **illetékes szerv hozzájárulásával részesülhet védjegyohtalomban**. 2012. január 1-jétől a Magyarország címerének és zászlajának használatáról, valamint állami kitüntetéseiről szóló 2011. évi CCII. törvény (a továbbiakban: Címertv.) rendelkezik a vonatkozó szabályokról. E sarkalatos törvény 10. §-ának (1) bekezdése szerint a zászló/címer védjegyelemként való használatához szükséges engedély megadásáról kérelemre a kormányzati tevékenység összehangolásáért felelős miniszter dönt. Amennyiben egy (akár profitorientált, akár non-profit jelleggel működő) gazdasági szereplő a magyar zászlót vagy címert, illetve ezek címertani utánezatának minősülő jelzést (pl. a Szentkoronát) kíván védjegyelemként használni, a **közigazgatási és igazságügyi miniszter engedélyét kell kérnie**. Az engedély iránt a **védjegybejelentés előtt vagy azt követően**, akár az SZTNH erre vonatkozó nyilatkozattételi felhívása alapján is lehet folyamodni. Utóbbi esetben a nyilatkozattételre adott határidő meghosszabbítását vagy a védjegy lajstromozása iránti eljárás felfüggesztését is lehet kérni az SZTNH-tól.
10. Érdemes kiemelni ugyanakkor, hogy a Címertv. 10. §-ának (2) bekezdése szerint az (1) bekezdés alkalmazásában **a nemzeti színek használata engedélyhez nem kötött**, ha az ábrázolás nem minősül címer- vagy zászlóhasználatnak. Ez azt jelenti, hogy például ha egy színes ábrás védjegy a nemzeti színeket háttérként, nem zászlószerűen jeleníti meg, annak lajstromozásához az említett külön engedélyre nincs szükség.

„Magyar termék”, „Hazai termék” és „Hazai feldolgozású termék”:

11. A Magyar Közlöny 100. számában megjelent a vidékfejlesztési miniszter 74/2012. (VII. 25.) VM rendelete az egyes önkéntes megkülönböztető megjelölések élelmiszereken történő használatáról (a továbbiakban: **Magyar Termék Rendelet**), amely 2012. szeptember 1-jén lép hatályba. Tekintettel arra, hogy a tárgyalt témakörhöz a rendelet szabályai is kapcsolódnak, illetve védjegyjogi vonatkozásuk is adódik, érdemes néhány szóban kitérni ezekre.

12. A Magyar Termék Rendelet 1. §-a (1) bekezdésének megfogalmazásában a rendelet által szabályozott kategóriák megkülönböztető információnak minősülnek. A **„magyar termék”, „hazai termék”** és **„hazai feldolgozású termék”** megjelölések kizárólag az adott áru földrajzi származására és minőségére utalnak, amelyek alkalmazhatóságát a rendelet részletesen szabályozott feltételekhez köti. Figyelembe véve, hogy a „megkülönböztető információ” kifejezés nem azonos a védjegy jog szempontjából megkülönböztető képességgel rendelkező megjelöléssel, **a három kategórianevre önmagában oltalom, kizárólagos jog nem szerezhető, azok kizárólag valamely megkülönböztető jelleggel bíró egyéb elemmel együtt részesülhetnek (tanúsító) védjegyoltalomban.**
13. A fentiekben vázolt védjegy jogi megfontolásokból következik, hogy a Magyar Termék Rendeletben szabályozott önkéntes megkülönböztető jelölések használatával kapcsolatban **a piaci szereplők három lehetőség közül választhatnak. A feltételrendszernek való megfelelés esetén** minden egyéb elem nélkül **szabadon feltüntethetik a kategórianeveket** az egyébként használt árujelzőik mellett, **csatlakozhatnak a már kialakított tanúsító védjegyrendszerhez** vagy a három kifejezést egyéb ábrás elemmel kombinálva **új tanúsító védjegyrendszereket alakíthatnak ki** (illetve tovább működtethetik a már létrejött ilyen rendszereiket).
14. Következésképpen a kategórianevek szóösszetételként szabadon feltüntethetők a rendeletben szabályozott feltételeknek megfelelő termékeken, függetlenül az e mellett kialakított tanúsító védjegyrendszerektől. A tanúsító védjegy használatának jogosultsága adott esetben járhat – az adott csoporthoz tartozás nyújtotta – többlet előnnyel (ld. 2. pont), azonban nem jelentheti azt, hogy a kategórianeveket – a rendelet szabályainak való megfelelés esetén – csak ahhoz csatlakozva tüntethetik fel a jogkövető piaci szereplők.